

NVA-Slibcommissie op bezoek in België

Op 11 en 12 september 1986 heeft de NVA-Slibcommissie en werkbezoek gebracht aan België. Naast een gezamenlijke vergadering met vertegenwoordigers van de waterkwaliteitsbeheerders en van de betrokken ministeries, waaronder Landbouw, zijn een aantal installaties voor slibverwerking in Vlaanderen bezocht. Dit verslag geeft een korte impressie van het beleid met betrekking tot slibafzet in België.

IR. R. R. KRUIZE
Secretaris NVA-Slibcommissie

Organisatie van het waterkwaliteitsbeheer in België

In België werd op 11 maart 1950 een wet uitgevaardigd, die een bijzondere regeling invoerde om de waterverontreiniging tegen te gaan. De verantwoordelijkheid werd gedelegeerd aan gemeentebesturen. Gemeenten kregen tot taak zowel de vergunningverlening voor lozing op het gemeenteriool, alsmede de zuivering van het afvalwater te verzorgen.

De bouw van rwzi's werd voor een groot deel gesubsidieerd door de Rijksoverheid, maar de exploitatie kwam voor rekening van de gemeenten.

In december 1953 werd een Koninklijk Besluit uitgevaardigd met de bedoeling de lozing van industrieel afvalwater te reglementeren. Toch bleef een gecoördineerd en planmatig beleid achterwege. De Wet op de Bescherming van Oppervlaktewateren tegen Verontreiniging van 26 maart 1971 gaf de wettelijke basis voor een gecoördineerde aanpak van de afvalwaterbehandeling in België. De wet verbiedt de verontreiniging van de waterlopen, voert een stelsel van vergunningen in, legt de mogelijkheden tot preventief ingrijpen en tot sanctioneren vast. Per hydrografisch bekken namelijk Kust, Schelde, Maas-Seine-Rijn, werd de oprichting van een waterzuiveringsmaatschappij voorzien. In deze waterzuiveringsmaatschappijen zijn zowel de openbare als de private sector vertegenwoordigd: de provincies, de waterdistributiemaatschappijen, alsmede de ondernemingen die niet zelf de zuivering van hun afvalwater verzorgen nemen hieraan deel. Een laatste, en zeker niet onbelangrijk element, werd door de wetgever niet vergeten: de financiering van de waterzuivering. Gevolggevend aan de EG-richtlijnen, is in België gekozen voor het principe 'de vervuiler betaalt'. Dit houdt in dat de exploitatiekosten van de zuiveringsmaatschappijen integraal gedragen worden door de provincies waar ze werkzaam zijn,

namelijk enerzijds door de bevolking voor de huishoudelijke lozingen en anderzijds door de ondernemingen die hun afvalwater door de maatschappij laten zuiveren.

Van deze waterzuiveringsmaatschappijen is die van het Kustbekken het eerst van start gegaan. Omwille van de gewestvorming, die een aantal aspecten van het waterbeleid regionaliseerde, konden de andere maatschappijen, waarvan de werking zich uitstreckte over meer dan een gewest, hun activiteiten niet onmiddellijk aanvangen. Nadat in 1980 in België de wetten op de staatshervorming van kracht werden, werd het beleid op het waterkwaliteitsbeheer een zaak van de gewesten Vlaanderen en Wallonië.

Vlaanderen kent twee waterkwaliteitsbeheerders:

- de Waterzuiveringsmaatschappij van het Kustbekken, opgericht op 16 juni 1975;
- de Vlaamse Waterzuiveringsmaatschappij, opgericht op 28 oktober 1981.

De waterzuiveringsmaatschappijen vallen onder controle van de minister. Het dagelijks bestuur berust echter bij een raad van beheer, bestaande uit vertegenwoordigers van de provincies, die binnen het ambtsgebied vallen, vertegenwoordigers van de waterleidingbedrijven en van de industrie. De waterzuiveringsmaatschappijen zijn, net als in Nederland de zuiveringsschappen, zowel voor het actieve als het passieve waterkwaliteitsbeheer verantwoordelijk. Het tarief dat aan burgers en bedrijfsleven in

België wordt opgelegd voor het waterkwaliteitsbeheer bedraagt anno 1986 f 7,- per ie. Hierin zijn alleen de exploitatiekosten doorberekend. De kapitaalslasten van de investeringen in zuiveringstechnische werken worden in België gefinancierd uit algemene middelen.

Slibproductie, -behandeling en -afzet in België

De slibproductie in België bedraagt circa 29.000 ton droge stof per jaar. Net als in Nederland behoort de slibgisting tot de belangrijkste stabilisatiemethoden. Er worden diverse ontwateringstechnieken toegepast (zie tabel I).

Voor slibafzet zijn in principe dezelfde kanalen als in Nederland beschikbaar (zie tabel II).

De onderlinge verhouding tussen de verschillende afzetkanalen is duidelijk afwijkend van de Nederlandse situatie. Met name de verwerking tot zwarte grond is op dit moment een relatief onbelangrijk afzetkanaal in België.

De gemiddelde zware-metalengehalten in het slib (mg/kg ds) staan weergegeven in tabel III.

Gezien het feit dat op het platteland in België, mede vanwege de lintbebouwing, de aanleg van riolering nog weinig van de grond is gekomen, wordt het afvalwater in vele gevallen geloosd in septic tanks. Jaarlijks wordt circa 900.000 m³ slib uit deze septic tanks afgevoerd. Door de waterkwaliteitsbeheerders is een ambitieus programma

TABEL I – Slibontwateringsmethode.

	Vlaanderen (1985)		Wallonië (1984)	
	Ton droge stof	%	Ton droge stof	%
Geen	2.444	14,8	9.247	74,0
Droogbedden	1.840	11,2	2.333	18,7
Lagunes	544	3,3	–	–
Zeeftbandpersen	1.302	7,9	–	–
Centrifuges	1.010	6,1	360	2,9
Filterpersen	9.361	56,7	550	4,4
Totaal	16.501		12.490	

TABEL II – Slibafzet.

	Vlaanderen (1985)		Wallonië (1984)	
	Ton droge stof	%	Ton droge stof	%
Land- en tuinbouw	4.058	24,6	2.467	19,8
Zwarte grond	1.028	6,2	100	0,8
Parkland	212	1,3	40	0,3
Storten	4.933	29,9	9.883	79,1
Verbranding	6.270	38,0	–	–
Totaal	16.501		12.490	

TABEL III – Zware metalen in het slib (gemiddelde in p.p.m.)

	Vlaanderen (1985)						Wallonië (1984)					
	Cd	Pb	Cu	Ni	Zn	Hg	Cd	Pb	Cu	Ni	Zn	Cr
Land- en tuinbouw	8,2	379	339	56	1723	1,8						
Storten	21,2	602	1916	75	3114	1,9	2,1	67	171	35	1100	53
Verbranding	14,8	592	3285	179	8239	1,7						

opgezet om dit slib op de rwzi's in te zamelen en in de slibgistingstanks te verwerken. Met name zal een effectief controlesysteem op toxische stoffen, die in dit slib aanwezig kunnen zijn, opgezet moeten worden. In principe komt alleen septisch slib van huishoudelijke herkomst voor verwerking op de rwzi's in aanmerking. Vooral nog wordt het slib zonder kosten voor de producent verwerkt.

Beleid voor de komende jaren

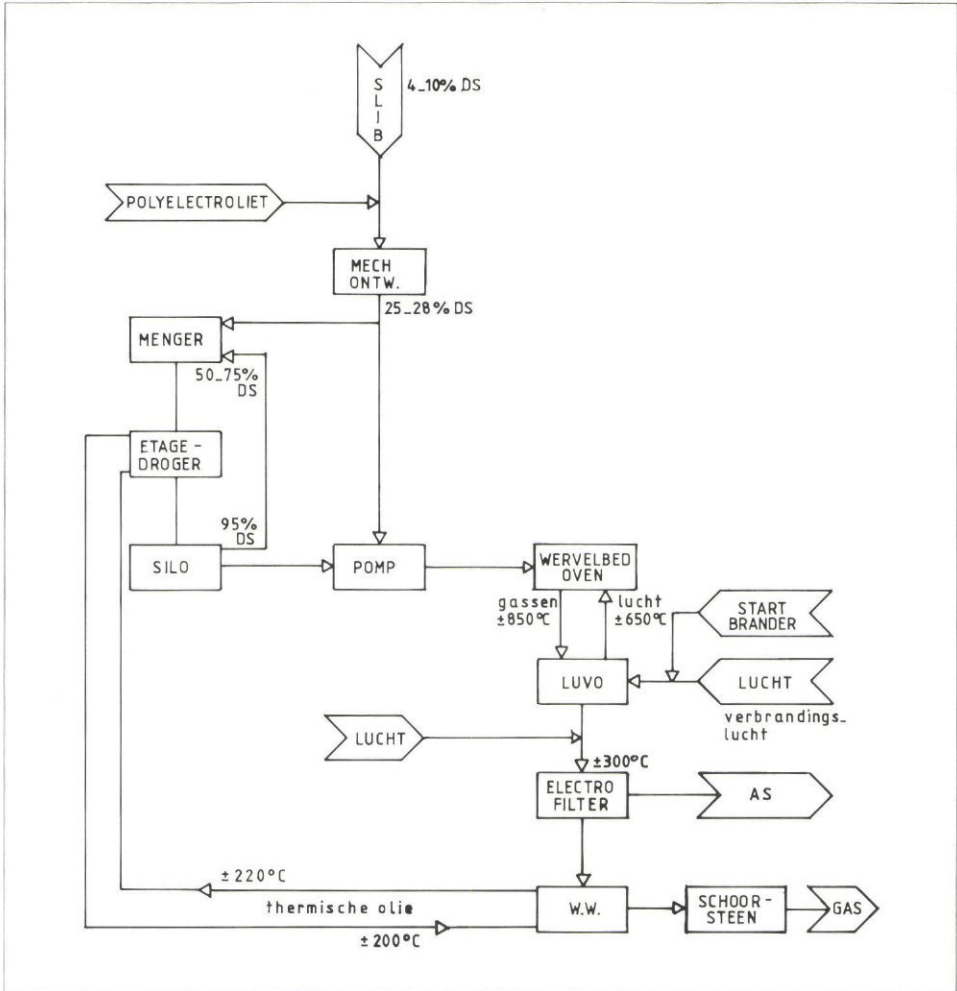
In België bestaat geen richtlijn voor afzet van het slib in de landbouw. De overheid is van mening, dat de EG-richtlijnen de wettelijke basis moeten gaan vormen voor afzet in de landbouw. Vergelijkbaar met de provinciale plannen voor de slibafzet, die momenteel in Nederland ontwikkeld worden, moet in Vlaanderen in 1987 een plan voor afzet van het zuiveringsslib worden opgesteld. De verwachting is dat er de komende jaren minder slib afgezet zal worden in de landbouw. Plannen worden ontwikkeld om het slib geschikt te maken voor de afdekking van stortplaatsen, voor gebruik in de bosbouw, etc. De waterkwaliteitsbeheerders nemen in principe alle bestaande afzetkanalen als reële mogelijkheid voor de toekomst mee in hun afzetplannen. Op de rwzi Ostende wordt onderzoek verricht naar het gebruik van aardwormen voor slibcompostering. Dit procédé is voornamelijk toepasbaar voor kleine zuiveringsinstallaties.

Slibverbranding

Opvallend is het feit, dat in Vlaanderen 38 % (6.270 ton droge stof) van de slib-productie wordt verbrand. In Nederland is dit percentage op dit moment nog aanmerkelijk lager. Wel zijn op meerdere plaatsen in Nederland studies gaande naar slibverbranding in de nabije toekomst. Tijdens het werkbezoek van de Slibcommissie aan België was de aandacht vooral gericht op twee rioolwaterzuiveringsinrichtingen met een slibverbrandingsinstallatie. Bezocht werden de rwzi Brugge en het zuiveringsstation Schijnpoot bij Antwerpen.

Schijnpoot

De installatie Schijnpoot dateert van 1976. De ontwerpcapaciteit bedraagt 325.000 ie. Er wordt dagelijks 32.500 kg droge stof verwerkt. Na gisting wordt het slib in twee kamersfilterpersen ontwaterd. Conditionering vindt plaats met FeCl₃ en kalk. De slibkoeken (circa 42% droge stof) worden versneden en in een wervelbedoven met een capaciteit van 2.800 kg ds per uur bij minimaal 850 graden Celcius verbrand. De warmte uit de rookgassen wordt gerecupereerd. De verbrandingslucht wordt opgewarmd tot circa 400 graden Celcius.

Slibbehandeling van waterzuiveringstation Brugge. (28 ton ds per dag)

De rookgassen worden vervolgens in een koeltoren gekoeld van 625 graden Celsius tot 250 graden Celsius door rechtstreeks contact met water. De rookgasreiniging geschiedt met behulp van een electrofilter. De kosten voor de slibverwerking (gisting, ontwatering en verbranding) bedragen circa f 1.700,- per ton droge stof. Hierin zijn zowel de exploitatiekosten als de kapitaalslasten verdisconteerd. Er worden momenteel een aantal maatregelen overwogen om deze kosten te reduceren:

1. Benutten van het rioolgas in gasmotor-generatorcombinaties.
2. Het met rookgassen uit de verbranding opgewarmde koelwater (circa 85 graden Celcius) benutten voor verwarming van de slibgisting en dienstgebouwen.
3. Gebruik van as als conditioneringsmiddel.

Rwzi Brugge

De slibverbranding op de rwzi Brugge (350.000 ie) is in 1985 in bedrijf genomen. Er wordt dagelijks 27 ton droge stof verbrand in een wervelbedoven. Het ingedikte slib (4% ds) wordt ontwaterd in centrifuges tot circa 25% ds. Bij de systeemkeuze voor verbranding was

het belangrijkste uitgangspunt een autonome verbranding zonder suppletie van externe brandstof. Om dit te bereiken worden de rookgassen van het wervelbed gekoeld van 850 graden Celcius tot circa 200 graden Celsius.

De energie, die hierdoor vrijkomt, wordt benut voor de verwarming van de verbrandingslucht en voor verwarming van thermische olie. In de etagedroger geeft de thermische olie de opgenomen warmte af aan het slib.

In bovenstaand overzicht staat de installatie schematisch weergegeven.

Van het te behandelen slib wordt een deel gedroogd. Dit drogingsproces vindt plaats in de etagedroger met behulp van een indirecte drogingsmethode tot circa 95% droge stof. Het fijne poeder, dat in de etagedroger ontstaat, wordt als suppletiebrandstof in de wervelbedoven gebruikt.

Aangezien het droge-stofgehalte van het slib na ontwatering in centrifuges niet constant is, kan de verbranding geregeld worden door de toevoer van dit gedroogde slib te regelen. Bij een goed ontwateringsrendement wordt

Zorgwekkend beeld van bodemverontreiniging dwingt tot grote aandacht voor de toestand van de bodem in Nederland

'Nog dagelijks komen gevallen van ernstige bodemverontreiniging aan het daglicht.

De talrijke lokale gevallen van bodemverontreiniging op het land, de vaak met zware metalen en olie verontreinigde binnensteden en wegbermen en de verontreinigde onderwaterbodems leveren een zorgwekkend beeld op met betrekking tot de kwaliteit van de Nederlandse bodem.' Aldus minister drs. E. H. T. M. Nijpels van VROM op 10 december 1986 in zijn openingsspraak voor het symposium 'Bodemkwaliteit' van de Voorlopige Technische Commissie Bodembescherming (VTCB) in 'De Reehorst' te Ede. En hij vervolgde:

'Het gaat hier al om 20% van het totale oppervlak van Nederland. De overige 80% van de bodem lijkt thans nog geschikt voor alle toepassingen waarvoor hij van oudsher ook geschikt was, met andere woorden is nog als multifunctioneel te beschouwen. Van die verontreinigde 20% is een gedeelte zodanig *ernstig* verontreinigd dat tot sanering moet worden overgegaan.

Er is nog 80 % goed

Doordat het verontreinigde deel van de Nederlandse bodem en de enorme kosten, die met het saneren van ernstige bodemverontreiniging gepaard gaan, begrijpelijkerwijs zoveel aandacht trekken – men zou zelfs geneigd zijn te denken dat onze gehele bodem door en door verontreinigd is – zou men de nog goede bodem bijna dreigen te vergeten. Daarbij moeten we met de conclusie:

'80% nog van goede kwaliteit' zeer voorzichtig zijn. Want al is de kwaliteit van grote delen van de Nederlandse bodem nog behoorlijk, de bedreigingen ervan zijn groot genoeg in omvang, en groot in aantal. Het is nu nog mogelijk om in Nederland groente van de koude grond te consumeren, schapen te laten grazen en op eenvoudige wijze drinkwater uit grondwater te bereiden. Maar het is nog maar de vraag of we dat in de volgende eeuw nog steeds kunnen. De voortdurende diffuse belasting van de bodem door verzuring, vermesting en verspreiding van milieugevaarlijke stoffen, leidt tot een grootschalige chemische verderving van de bodemkwaliteit, waarbij de bodem langzaam maar zeker onbruikbaar voor mens, dier en plant dreigt te worden.

Regen niet alleen zuur

De regen is niet alleen maar zuur. Wist u dat er jaarlijks alleen al via de regen ca. 12 ton cadmium, 400 ton lood en 1600 ton zink op de Nederlandse bodem terecht komen? Daardoor is de chemische samenstelling van de bovengrond sterk veranderd zelfs in gebieden met relatief weinig menselijke beïnvloeding, zoals natuurterreinen. Er kunnen in deze gebieden thans gehalten aan zware metalen worden gemeten die soms

het tienvoudige zijn van de oorspronkelijke natuurlijke concentratie. Ook worden er op allerlei plaatsen millieuvreemde organische verbindingen aangetroffen, die niet op natuurlijke wijze kunnen worden afgebroken. Uiteraard beschikt ook de bodem over een zeker bufferend en zelfreinigend vermogen. Het is zeker zo dat niet elke verandering in chemische samenstelling van de bodem aanleiding geeft tot ongewenste effecten.

Maar deze 'natuurlijke veiligheidsmarges' lijken, zeker gezien de huidige intensiteit van de diffuse bodembelasting niet meer zo bijzonder groot.

Effecten

De effecten beginnen zich al af te tekenen:

- op sommige plaatsen wordt tengevolge van de slechte grondwaterkwaliteit de drinkwatervoorziening bemoeilijkt;

- en op sommige plaatsen (in de Kempen) wordt door een te hoog opgelopen gehalte aan zware metalen de bodemvruchtbaarheid bedreigd en is het thans moeilijk om sla te kweken die aan de normen van de Warenwet voldoet.

Op lokale schaal is het nog mogelijk om met allerlei saneringstechnieken de bodem nog enigzins te herstellen, zij het tegen zeer hoge kosten. Het saneren van een grootschalig aangetaste bodem, lijkt echter een illusie.

We moeten met kracht voorkomen dat kritische waarden in de bodem ook werkelijk worden bereikt.

Discussienotitie bodemkwaliteit: de betekenis van referentievoorzwaarden

Met het uitbrengen van de discussienotitie bodemkwaliteit heeft mijn ambtsvoorganger een eerste aanzet willen geven om juist deze problematiek hanteerbaar te maken voor een verdere beleidsontwikkeling. In de discussienota wordt daartoe een getalsmatig referentiekader gegeven dat gericht is op bodemkwaliteitsonderzoek en beoordeling. Vervolgens wordt het onderscheid in de aanpak van lokale en diffuse bronnen van bodemverontreiniging nog eens benadrukt en verder uitgewerkt.

Tenslotte wordt er een duidelijk doel aangegeven bij het terugdringen van de diffuse bodembelasting: de aanvoer van stoffen aan de bodem dient in principe gelijk te zijn aan de afvoer, zodat stofgehalten in de bodem ook in de toekomst beneden de referentiewaarden kunnen blijven.

Illustratie

Als illustratie van dit principe wil ik de AMvB gebruik dierlijke meststoffen noemen. In de eindsituatie, die via een in de tijd gefaseerde benadering zal worden bereikt, zal de mestgift gelijk zijn aan de onttrekking door het gewas. Dit zelfde uitgangspunt zal gehanteerd worden bij de overige organische meststoffen,

zoals zuiveringsslib, compost, e.d. Hiermee is tevens een nadere invulling gegeven aan het begrip 'verantwoord hergebruik' voor deze afvalstoffen of daaruit vervaardigde producten (bijvoorbeeld huisvuilcompost als meststof).

Voor *lokale* bronnen van bodemverontreiniging wordt een andere benadering gevolgd, waarbij geen (directe) relatie met de referentiewaarden zal worden gelegd.

Deze lokale bronnen zullen in de toekomst dienen te voldoen aan IBC (Isolatie, Beheersing, Controle) criteria.

In het verleden hebben we onze afvalstoffen nog wel eens *onder* het vloerkleed geveegd. Ik zou hier willen stellen dat we ook niet meer *op* het vloerkleed mogen morsen!

Algemeen werkende maatregelen en voorzieningen die ter concretisering van de IBC criteria bij stortplaatsen en opslagplaatsen en bepaalde type lozingen moeten worden getroffen zijn thans in voorbereiding.

De betreffende AMvB's die in het kader van de Wet bodembescherming worden opgesteld, zullen in de loop van het volgend jaar worden voorgepubliceerd. In dit verband zal ook aan de (dan niet meer voorlopige) TCB advies worden gevraagd.

Integraal milieubeleid

Tot dusver heb ik gesproken over de lokale en diffuse bodemproblematiek, waarbij er sprake was van maatregelen die in het kader van de Wet bodembescherming kunnen worden getroffen. Maar hoe kan de belasting van de bodem vanuit de lucht en het oppervlaktewater worden aangepakt? Allerlei stoffen die thans nog met toestemming van de vergunningverlenende overheden via schoorsteen of lozingspijp het menselijk bedrijf verlaten, komen uiteindelijk op de bodem terecht en hopen zich daar op. Een vergelijking met de verkeersproblematiek lijkt hier van toepassing: naarmate de kringloop van stoffen in het milieu intensiever wordt gemaakt ontstaan er 'verkeersopstoppen' in dat deel van het milieu waar van verspreiding en verdunning nauwelijks sprake is. Deze problematiek kan alleen worden opgelost door een verdere integratie van het milieubeleid waarbij de lotgevallen van een stof door het hele milieu integraal in beschouwing wordt genomen.

Gefaseerd plan

In veel gevallen zal de integrale benadering in verband met de vereiste bescherming van de bodem neerkomen op een gefaseerd plan voor een verdergaande reductie van emissies naar lucht en lozingen op oppervlaktewater. Hierdoor zal er in de toekomst een aanzienlijke verschuiving op kunnen treden in de wijze waarop wij met onze afvalstoffen omgaan. Het tegengaan van oncontroleerbare verspreiding via emissies naar de lucht en

lozingen op het oppervlaktewater kan leiden tot een hogere produktie van afvalstoffen in een beheersbare vaste vorm. Deze afvalstroom, die indirect het gevolg is van het beschermen van de bodem tegen diffuse verontreiniging, zal lokaal op de bodem, gezien de beheersmogelijkheden, 'gastvrij' kunnen worden ontvangen, mits bij opslag en verwerking voldaan kan worden aan IBC criteria.

Gezien het ruimtebeslag van deze activiteiten zal reductie van de totale hoeveelheid afval ook in de toekomst een belangrijke beleidsdoelstelling blijven. Integraal milieubeleid wordt op deze wijze ook enigszins een kwestie van geven en nemen, want behalve het stellen van eisen zal op de zojuist aangegeven manier ook de bodem haar bijdrage leveren aan de integrale oplossing van de milieuproblematiek.

Milieutechnologie

Ik besef zeer goed dat al deze ontwikkelingen niet van vandaag op morgen gerealiseerd kunnen worden. Isolatie-, beheersings- en controle-technologie, de omzetting van lozingen en emissies naar beheersbaar vast afval en technieken voor verwerking en milieuhygiënisch verantwoord hergebruik beginnen gelukkig de spreekwoordelijke kinderschoenen wat te ontgroeien. Het wordt echter hoog tijd om deze kinderschoenen ook nu toch maar te gaan verzuiveren, dat wil zeggen met het oog op de bodembescherming de juiste maat te kiezen en zelf te proberen uit de ontwikkelde technologie enig financieel voordeel te verwerven.

Gezien de snelle erkenning van de bodemproblematiek in de ons omringende landen, en de voorsprong die Nederland nu nog op dit gebied heeft, lijkt mij het Nederlandse bedrijfsleven bij uitstek geschikt om de technologische uitdaging aan te nemen en van de nieuwe milieutechnologie een winstgevend export-artikel te maken.

V-TCB-advies bodemkwaliteit

Tot slot zou ik enige woorden willen wijden aan de belangrijke rol van de V-TCB. De V-TCB is in korte tijd in staat geweest om een uitgebreid advies uit te brengen over de discussienotitie bodemkwaliteit en het wat inhoud betreft overeenkomstige rapport normering onderwaterbodem. In haar advies over de beide discussiestukken wordt uitvoerig ingegaan op de problematiek rond het stellen van kwaliteitseisen voor een zo complex milieucompartiment als de bodem. In hoofdlijnen kan de V-TCB zich goed vinden in de benadering die met betrekking tot de voorlopige referentiewaarden voor de bodem wordt gevolgd. De uniforme benadering van bodem op het land en onder water werd door de V-TCB onderschreven.

Bij een verdere integratie van het milieubeleid is een dergelijke benadering ook zeker noodzakelijk. Er is echter ook een aantal punten waarop kritisch commentaar is gegeven, tevens bevat het advies een groot aantal aanbevelingen.

Ik stel mij voor om een definitieve lijst met voorlopige waarden, zoals die door mijn ambtsvoorganger Winsemius aan de Tweede Kamer was toegezegd, op te nemen in het volgende IMP-Milieubeheer. Daarbij zal ook rekening worden gehouden met het advies bodemkwaliteit, de commentaren die ons met name van de zijde van de provincies en de VNG hebben bereikt en natuurlijk de resultaten van dit symposium.

Onderzoek gestimuleerd

De V-TCB stelt in haar advies dat er veel onderzoek nodig is om tot een goed onderbouwde, op milieueffecten gebaseerde normstelling te komen. Dit wordt dan ook door de regering krachtig gestimuleerd. Ik noem hierbij het Speerpuntprogramma bodemonderzoek, het Additioneel programma verzuringsonderzoek, de stimuleringsactie toxicologisch onderzoek en het onderzoeksprogramma mestproblematiek.

Ook op dit symposium zal ongetwijfeld weer blijken hoe veel nog te onderzoeken valt over de bodemkwaliteit en de effecten van stoffen en ingrepen daarop. Vanuit milieubelang kan echter niet gewacht worden met nemen van maatregelen tot alles onderzocht en bekend is. We moeten nu reeds de eerste stappen durven zetten en gaandeweg ons einddoel scherper in beeld proberen te krijgen. Voorlopig moeten we ons misschien tevreden stellen met regelgeving gebaseerd op voorlopige doelstellingen.

Van V-TCB naar TCB

Met de inwerkingtreding van de Wet bodembescherming zal de V-TCB haar voorlopige status verliezen. Inmiddels zijn door de V-TCB vier adviezen tot stand gebracht, waarmee het bestaansrecht van de commissie dubbel en dwars wordt bewezen. Vooruitlopend op de officiële installatie van de TCB begin volgend jaar is het daarom voor mij een genoegen om als gebaar van waardering voor het werk van de commissie de leden van de 'V'-TCB de eerste letter van deze afkorting ter consumptie aan te bieden; aldus de minister die de daad met een boterletter bij het woord voegde.

NVA-Slibcommissie in België

• Slot van pagina 635

meer gedroogd slib geproduceerd dan nodig is om een autotherme verbranding op gang te houden. Dit is een principieel voordeel ten opzichte van systemen, waarbij de totale slibstroom gedroogd wordt. Immers de gespaarde slibstof kan gebruikt worden om de installatie na het weekeinde weer op te starten en een fijne regeling van de verbranding is mogelijk zonder het gebruik van aardgas.

Dit drogingsproces ziet er veelbelovend uit. Een kritisch punt schijnt het kleven van het slib op de platen in de droger te zijn. Dit kan worden tegengegaan door te mengen met gedroogde slib. Het is de vraag of de mengverhouding, zoals in bovenstaand proces-schema is aangegeven, voldoende is om aankleving aan de platen tegen te gaan. Als rookgasreiniging wordt in Brugge een electrofilter toegepast. Een voor Nederland opmerkelijke constructie is het feit, dat de bediening en het onderhoud van de rwzi Brugge uitbesteed is. Omtrent de effectiviteit hiervan waren de meningen verdeeld.

Het is nog te vroeg om conclusies te trekken. Wel bestond ook in België het gevoel, dat de ontwikkeling van de verbranding van zuiveringsslib niet stilstaat. Van Belgische zijde is met de ontwikkeling van een onafhankelijke voordroging een belangrijke stap toegevoegd om te komen tot een efficiënt, economisch en autotherm verbrandingsproces.

• • •